

Sygn. akt I Ca 409/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 lutego 2019 r.

Sąd Okręgowy we Włocławku I Wydział Cywilny

w składzie następującym;

Przewodniczący:	SSO Mariusz Nazdrowicz (spraw.)
Sędziowie:	SO Lucyna Samolińska SO Aneta Sudomir-Koc
Protokolant:	st. sekr. sąd. Małgorzata Dybowska-Pyrek

po rozpoznaniu w dniu 24 stycznia 2019 r. we Włocławku

na rozprawie

sprawy z powództwa B. (...) S.A. w W.

przeciwko małoletniej N. W. reprezentowanej przez przedstawicielkę ustawową matkę A. W. (1)

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Rejonowego w Lipnie

z dnia 26 czerwca 2018 roku, sygn. akt I C 26/14

I. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że :

1. uznaje za bezskuteczną w stosunku do powoda B. (...) S.A. w W. w zakresie przeniesienia własności 1/2 udziału umowę darowizny zawartą w formie aktu notarialnego w dniu 23 kwietnia 2013 roku przed notariuszem P. B. (prowadzącym Kancelarię Notarialną w L.) za numerem repertorium A numer (...) pomiędzy darczyńcą A. W. (1) a obdarowaną pozwaną N. W., na mocy której niezabudowana nieruchomość posiadająca urządzoną w Sądzie Rejonowym w Lipnie księgę wieczystą (...) stała się wyłączną własnością pozwanej w celu zaspokojenia wierzytelności powoda wobec dłużnika A. W. (2) wynikającej z bankowego tytułu egzekucyjnego nr (...) wystawionego przez Bank (...) S.A. w W. w dniu 7 czerwca 2013 roku, zaopatrzonego w klauzulę wykonalności na rzecz powoda postanowieniem Sądu Rejonowego w Lipnie z dnia 14 czerwca 2013 roku sygn. akt I Co 506/13 co do kwot : 4824,91 zł (cztery tysiące osiemset dwadzieścia cztery złotych dziewięćdziesiąt jeden groszy) tytułem należności głównej, 505,44 zł (pięćset pięć złotych czterdzieści cztery groszy) tytułem odsetek umownych naliczonych do dnia 6 czerwca 2013 roku, 558,61 zł (pięćset pięćdziesiąt osiem złotych sześćdziesiąt jeden groszy) tytułem dalszych odsetek za okres od dnia 7 czerwca 2013 roku do dnia 15 stycznia 2014 roku, 624,50 (sześćset dwadzieścia cztery złotych pięćdziesiąt groszy) tytułem opłat

i prowizji, 127 (sto dwadzieścia siedem) złotych tytułem kosztów postępowania klauzulowego oraz 383,38 złotych (trzysta osiemdziesiąt trzy złotych trzydzieści osiem groszy) tytułem kosztów postępowania egzekucyjnego;

2. oddała powództwo w pozostałej części;

3. zasądza od pozwanej na rzecz powoda kwotę 1508,50 zł (jeden tysiąc pięćset osiem złotych pięćdziesiąt groszy) tytułem zwrotu kosztów procesu ;

II. oddała apelację w pozostałej części ;

III. znosi między stronami koszty procesu za drugą instancję ;

IV. nakazuje pobrać od powoda B. (...) S. A. w W. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Lipnie kwotę 1500 (jeden tysiąc pięćset) złotych tytułem kosztów sądowych w postępowaniu apelacyjnym, od uiszczenia których zwolniona była pozwana obciążając pozostałą częścią tych kosztów Skarb Państwa.

SSO Lucyna Samolińska SSO Mariusz Nazdrowicz SSO Aneta Sudomir-Koc

Sygn. akt I Ca 409/18

UZASADNIENIE

Powód w złożonej apelacji nie sformułował zarzutów kwestionujących dokonane przez Sąd I instancji ustalenia faktyczne, a Sąd odwoławczy nie przeprowadził postępowania dowodowego ani też wspomnianych ustaleń nie zmienił. W tej sytuacji uzasadnienie Sądu Okręgowego ograniczać się będzie do elementów określonych w art. 387 § 2¹ kpc.

Apelacji w części nie sposób odmówić słuszności aczkolwiek główny jej zarzut naruszenia przepisu art. 527 § 1 kc był całkowicie chybiony.

W rozpatrywanej sprawie podstawowe znaczenie dla jej rozstrzygnięcia miał wyrok Sądu Okręgowego we Włocławku z dnia 13 kwietnia 2015 roku sygn.

akt I C 19/14, którym za bezskuteczną w stosunku do B. (...) S.A w W. została uznana umowa o podział majątku wspólnego zawarta między małżonkami A. W. (2) (dłużnikiem) a jego żoną A. W. (1). Uwzględnienie bowiem powództwa zaskarżającego czynność prawną, którą osoba trzecia (czyli w tym przypadku A. W. (1)) rozporządziła korzyścią uzyskaną od dłużnika (męża A. W. (2)) zależy w pierwszej kolejności od wykazania wynikających z art. 527§ 1 kc przesłanek uzasadniających uznanie bezskuteczności czynności prawnej dłużnika przysparzającej korzyść osobie trzeciej. Antycypując nieco dalsze wywody należy w tym miejscu zwrócić uwagę, że ze względu na to, iż osoba trzecia nie jest biernie legitymowana w sprawie o ubezskutecczenie dokonanego przez nią rozporządzenia uzyskaną od dłużnika korzyścią na rzecz kolejnej osoby w sentencji wyroku nie orzeka się o bezskuteczności wobec powoda czynności prawnej dłużnika przysparzającej korzyść osobie trzeciej. Jednakże ustalenie przesłanek warunkujących ubezskutecczenie czynności prawnej dłużnika jest warunkiem koniecznym orzeczenia o bezskuteczności wobec powoda czynności prawnej, którą osoba trzecia rozporządziła korzyścią uzyskaną od dłużnika na rzecz kolejnej osoby. Stąd wspomniana rola przywołanego wyroku Sądu Okręgowego we Włocławku, którym związane były zarówno strony jak i Sąd I instancji (art. 365 § 1 kpc).

W orzecznictwie za ugruntowany należy przyjąć pogląd, że przewidziana w art. 365 § 1 kpc moc wiążąca prawomocnego orzeczenia (prawomocność materialna) przejawia się min. w tym, że w każdym kolejnym postępowaniu Sąd ma obowiązek przyjąć, że istotna z punktu widzenia zasadności żądania kwestia kształtuje się tak, jak zostało to ustalone w prawomocnym wyroku. Konsekwencją mocy wiążącej jest tym samym niedopuszczalność ponownej oceny prawnej co do okoliczności objętych prawomocnym wcześniejszym rozstrzygnięciem (z bogatego orzecznictwa przykładowo:

uchwała Sądu Najwyższego z dnia 4 grudnia 2009 roku III CZP 97/09 OSNC 2010/6/88, postanowienie Sądu Najwyższego z 21 października 1989 roku I CKN 169/98 OSNC 2000/5/86, wyroki Sądu Najwyższego: z 26 marca 2006 roku IV CSK 89/05 OSNC 2007/1/15, z dnia 23 czerwca 2009 roku II KP 302/08 OSNP 2011/3-4/34, z 11 lutego 2011 roku I CSK 249/10 OSN o ZD 2012/1/6, z 23 stycznia 2014 roku II CSK 239/13 nie publ. LEX nr 1441473 i z 23 stycznia 2015 roku V CSK 192/14 nie publ., LEX nr 1663143). Instytucja związania polega na niemożności kwestionowania poczynionych ustaleń, choćby wydawały się one niewłaściwe i dotyczą prawomocnego orzeczenia wydanego w innym postępowaniu (postanowienie Sądu Najwyższego z 21 października 2005 roku, III CK 125/05 nie publ., LEX nr 371483). Inaczej mówiąc niedopuszczalne jest w innej sprawie o innym przedmiocie dokonanie ustaleń i ocen prawnych sprzecznych z prawomocnie osądzoną sprawą.

W kolejnym postępowaniu, w którym pojawia się ta sama kwestia nie może ona już być ponownie badana. Związanie orzeczeniem oznacza więc zakaz dokonania ustaleń sprzecznych z uprzednio już osądzoną kwestią, a nawet niedopuszczalność prowadzenia w tym zakresie postępowania dowodowego (wyroki Sądu Najwyższego z 15 lutego 2007 roku II CSK 452/06 OSNC – ZD 2008/1/20 i z 16 maja 2013 roku IV CSK 624/12 nie publ., LEX nr 1353259, przywołana uchwała (7) Sądu Najwyższego 17 listopada 2008 roku III CZP 72/08 OSNC 2009/2/20, wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 12 listopada 2014 roku I ACa 854/14 nie publ., LEX nr 1630592).

Wprawdzie co do zasady mocą wiążącą (i powagą rzeczy osądzonej) objęta jest jedynie sentencja wyroku, a nie jej uzasadnienie jednakże nie sposób pominąć motywów wyroku – zwłaszcza w orzeczeniach oddalających powództwa – w takich granicach, w jakich stanowią one konieczne uzupełnienie rozstrzygnięcia, niezbędne do określenia jego zakresu (wyroki Sądu Najwyższego: z 15 marca 2002 roku II CKN 11415/00 nie publ., LEX nr 53284, z 29 marca 2006 roku II PK 163/05 OSNP 2007/5-6/71 nie publ., LEX nr 232587 i z 27 czerwca 2014 roku V CSK 433/13 nie publ., LEX nr 1514746).

Przenosząc powyższe uwagi o charakterze teoretycznym na grunt rozpoznawanej sprawy należy więc stwierdzić, że zarówno Sąd Rejonowy w Lipnie jak i Sąd II instancji rozpoznający apelację związane były ustaleniem Sądu Okręgowego we Włocławku, że umowa o podział majątku wspólnego zawarta przez dłużnika A. W. (2) i jego małżonkę była bezskuteczna w stosunku do powoda wobec zaistnienia przesłanek z art. 527 kc. Tym samym kwestia ta w niniejszym postępowaniu w ogóle nie podlegała badaniu. Automatycznie oznacza to, że Sąd meriti musiał przyjąć, iż zaistniał wspomniany warunek niezbędny do orzeczenia o bezskuteczności wobec Banku umowy z dnia 23 kwietnia 2013 roku. Była to umowa darowizny, a więc ze swej istoty nieodpłatna, co odpowiada dyspozycji przepisu art. 531 § 2 kpc i przesądza o trafności co do zasady kwestionowanego wyroku.

Pozbawiony słuszności był również zarzut braku legitymacji czynnej B. (...) S.A w W. wobec zbycia przysługujących mu wobec dłużnika wierzytelności. Apelująca najwyraźniej przeoczyła, że wierzyciel nie scedował wszystkich tych wierzytelności, a tylko niektóre i że postępowanie egzekucyjne zostało umorzone jedynie częściowo. Natomiast fakt ten wpłynął – o czym za chwilę będzie mowa - na konieczność jego uwzględnienia przy redakcji wyroku.

Niewątpliwie prawidłowo skarżąca wskazała natomiast, że wadliwie Sąd Rejonowy określił nieruchomości, która była przedmiotem transakcji jako „zabudowaną”, choć w istocie na gruncie nie są usytuowane żadne budynki. Ta oczywista omyłka nie miała jednak znaczenia z punktu widzenia zasadności merytorycznej rozstrzygnięcia.

Apelacja okazała się uzasadniona z uwagi na trafność zarzutu błędnego wskazania przez Sąd a quo zakresu czynności podlegającej ubezskutecznieniu.

Przypomnieć w tym miejscu należy, że dłużnikiem Banku był wyłącznie A. W. (2), a z materiału dowodowego w żaden sposób nie wynika, by zobowiązanie zostało przez niego zaciągnięte za zgodą małżonki albo by przeciwko A. W. (1) została nadana klauzula wykonalności w trybie art. 788 § 1 kpc względnie zapadł wyrok zasądający od niej należność z tytułu udzielonego jej mężowi kredytu. Przedmiotowa nieruchomość wchodziła w skład majątku wspólnego małż. W., a zatem korzyść jaką uzyskała małżonka dłużnika w wyniku podziału majątku wspólnego sprowadzała się do 1/2 udziału w tej nieruchomości. Zasadą jest, że ewentualna egzekucja – co jest przecież

celem skargi paulińskiej – może być skierowana wyłącznie do korzyści, jaką uzyskała osoba trzecia czy też kolejne. Zakres ochrony paulińskiej udzielonej wierzycielowi tylko jednego z małżonków wyznacza udział tego małżonka w przedmiocie objętym czynnością prawną, która podlega ubezskuteczeniu (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 12 maja 2011 roku III CZP 19/11 OSNC 2011/12/132, wyroki tego Sądu: z 24 września 2015 roku V CSK 667/14 OSNC 2016/7-8/94 i z 17 stycznia 2017 roku IV CSK 194/16 nie publ., LEX nr 2237415). Gdy więc osoba trzecia (małżonka dłużnika) przeniosła na „osobę czwartą” własność nieruchomości, która wcześniej była składnikiem majątku wspólnego i która w wyniku podziału tego majątku przypadła temu małżonkowi to korzyścią osoby czwartej jest tylko 1/2 udziału w danej nieruchomości.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy we Włocławku zmienił zaskarżony wyrok i uznał za bezskuteczną w stosunku do powoda B. (...) S.A. w W. umowę z dnia 23 kwietnia 2013 roku w zakresie przeniesienia własności 1/2 udziału w nieruchomości objętej prowadzoną przez Sąd Rejonowy w Lipnie księgą wieczystą (...). Jednocześnie wymagało uwzględnienia – jak wspomniano - że po zbyciu przez powoda pozostałych wierzytelności prowadzi on tylko egzekucję należności wynikającej z bankowego tytułu egzekucyjnego z 7 czerwca 2013 roku. Ponadto Sąd odwoławczy uznał, że nie było podstaw do ponownego orzekania o ubezskuteczeniu umowy z 22 września 2012 roku o podziale majątku wspólnego małż. W.. Była już o tym mowa, że w przypadku powództwa przeciwko „osobie czwartej” nie jest to dopuszczalne. Ubocznie można też zauważyć, że nie zostało w tym zakresie zgłoszone stosowne żądanie, a zatem orzekając w tym przedmiocie Sąd Rejonowy naruszył także przepis art. 321 § 1 kpc.

Częściowe uwzględnienie apelacji spowodowało konieczność zmiany rozstrzygnięcia o kosztach procesu.

Powód ostatecznie wygrał sprawę w 50%, skoro powództwo okazało się zasadne co do 1/2 udziału w nieruchomości. Podstawą orzeczenia o kosztach był w tej sytuacji przepis art. 100 kpc ustanawiający regułę stosunkowego rozdzielenia kosztów. Koszty powoda to opłata od pozwu (3000 zł), wynagrodzenie reprezentującego go radcy prawnego (3600 zł - § 6 pkt 6 obowiązującego w chwili wniesienia pozwu rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych ... - tekst jedn.: Dz. U. 2013.490) oraz kwota 34 zł (2 x 17 zł) opłat od pełnomocnictwa – razem 6634 zł. Stronie powodowej należał się zwrot 50% tej kwoty, czyli 3317 zł. Z kolei koszty pozwanej to wynagrodzenie adwokata (3600 zł - § 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie ... - tekst jedn.: Dz. U.2013.461) i opłata od pełnomocnictwa (17 zł) – łącznie 3617 zł. Połowa tej sumy to 1808,50 zł. Ostatecznie więc pozwana powinna zwrócić powodowi kwotę 1508,50 zł (3317 zł – 1808,50 zł).

Jeżeli chodzi o koszty postępowania apelacyjnego to koszty każdej ze stron sprowadzały się do identycznego wynagrodzenia reprezentujących je profesjonalnych pełnomocników, wobec czego znalazła zastosowanie reguła wzajemnego zniesienia kosztów (także wyrażona w art. 100 kpc). Skarb Państwa poniósł koszty opłaty od apelacji (3000 zł), od uiszczenia których zwolniona była pozwana. Należało zatem pobrać od powoda połowę tej kwoty (1500 zł), a pozostałą część kosztów sądowych obciążyć Skarb Państwa (art.

113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jedn.: Dz. U. 2018.300).

SSO Lucyna Samolińska SSO Mariusz Nazdrowicz SSO Aneta Sudomir - Koc